

Yrityksen talouden mittaaminen

Jouko Karjalainen

Käsitteet

Tilinpäätös – Lakisääteinen kuvaus yrityksen toiminnasta tietyltä ajanjaksolta, eli *tilikaudella*.

Tilinpäätöksessä yrityksen toimintaa kuvataan rahamäärällisesti kolmen eri laskelman kautta: *tuloslaskelma*, *tase* ja *rahavirtalaskelma*. Suuremmilta yrityksiltä ja pörssiyrityiltä vaaditaan lisäksi rahoituslaskelma ja toimintakertomus. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettavat erinäisiä lakeja, asetuksia ja ohjeita, joiden tarkoitus on varmistaa, että tilinpäätös antaa riittävän kuva yrityksen taloudellisesta tilasta ja sen kehityksestä.

Tuloslaskelma – Kuvaa liiketoiminnan tilikauden voiton/tappion muodostumista. Laskelmassa lähdetään liikkeelle liiketoiminnan tuotoista, eli *myyntituotoista*. Myyntituotoista vähennetään tuotannon kulut, eli hankinnan ja valmistuksen kulut, jonka tuloksena saadaan *bruttokate*. Bruttokatteella katetaan liiketoiminnan muut kustannukset, kuten markkinointi, tutkimus ja kehitys, hallinto jne. Mikäli bruttokatteesta jää jotain yli, se on yrityksen *liikevoittoa* – tämä ei kuitenkaan vielä välttämättä tarkoita, että yritys on voitollinen. Tilikauden lopullinen voitto/tappio saadaan kun liikevoitosta vähennetään rahoituskulut (vastaavasti rahoitustuotot lisätään liikevoittoon) ja tuloverot.

Tuloslaskelma on *suoriteperusteinen*, eli tuotot kirjataan silloin kun tuote/palvelu toimitetaan (riippumatta siitä koska asiakas siitä maksaa), ja menot silloin kun tavara/hyödyke/palvelu vastaanotetaan (riippumatta siitä koska yritys siitä maksaa).

Tase – Tase kuvaa yrityksen omaisuuden arvoa, ja vastaavasti miten tämä omaisuus on rahoitettu, tietyllä ajanhetkellä. Omaisuuden rahoituksen näkökulmasta taseesta selviää miten suuri osa siitä on rahoitettu *vieraalla pääomalla* (velkojat), ja miten suuri osa siitä on rahoitettu *omalla pääomalla* (omistajat). Taseesta selviää myös, miten helposti yrityksen omaisuus on *realisoitavissa* (eli muunnettavissa rahaksi), eli miten *likvidiä* omaisuus on. *Lyhytaikaiset varat*, eli *yrityksen rahoitusomaisuus* (lyhytaikaiset saamiset, rahat ja pankkisaamiset) ja *vaihto-omaisuus* (varastojen arvo) ovat taseessa likvidimpiä kuin *pitkäaikaiset varat* (sijoitukset, aineeton- ja aineellinen omaisuus)

Rahavirtalaskelma – Voidaan mieltää yrityksen pankkitiliotteena, josta selviää miten paljon rahaa tilillä oli tarkastelujakson alussa, mitkä tapahtumat ovat lisänneet tai vähentäneet tilillä olevaa rahasummaa, ja paljonko rahaa tilillä on jakson lopussa. Rahavirtalaskelman tapahtumat kirjataan *maksuperusteisesti*, eli ne katsotaan tapahtuneeksi, kun raha tulee / poistuu yrityksen tililtä. Luokittelemalla tapahtumat esim. toistuviin ja kertaluonteisiin tuloihin ja menoihin, voidaan ymmärtää yrityksen rahavarojen muutosta, mikä puolestaan helpottaa *maksuvalmiuden* ylläpitämistä ja rahoitustarpeiden ennakkointia.

Poistot – Jotkin hankinnat (kuten tuotantolaitteiden hankinta) aiheuttavat huomattavan menon sillä ajanhetkellä kun ne hankitaan, vaikka niitä voidaan hyödyntää useamman tilikauden ajan. Jotta tämä ei vääristäisi kirjanpitoa, hankintameno jaksotetaan usealle tilikaudelle, kirjaamalla (*aktivoimalla*) se yrityksen taseeseen. Taseeseen kirjattu hankintameno poistetaan sitten taseesta tilikausittain liiketoiminnan kuluiksi, laaditun *poistosuunnitelman* mukaisesti. Poistosuunnitelma tulisi laatia sen perusteella, miten kauan yritys odottaa hyötyvänsä hankinnasta.

Työkalut

Taloudelliset tunnusluvut – Tuloslaskelman ja taseen tarjoamaa informaatiota voidaan tiivistää erilaisten tunnuslukujen muotoon, joiden perusteella voidaan ymmärtää yrityksen kehitystä ja, tietyin varauksin, verrata eri yritysten suorituskykyä. Tunnusluvut kuvaavat joko kannattavuutta (1,2), maksuvalmiutta (3) tai vakavaraisuutta (4,5):

$$(1) \text{ liikevoittoprosentti} = \frac{\text{liikevoitto}}{\text{liikevaihto}} * 100\%$$

Joka on yksi suosituimmista kannattavuuden mittareista. Tässä *liikevaihto* vastaa myyntituottoja joista vähennetty arvonnlisävero.

$$(2) \text{ Return on Equity (ROE)} = \frac{\text{tilikauden tulos}}{\text{oma pääoma}}$$

Joka kuvaa oman pääoman tuottoastetta.

$$(3) \text{ Current Ratio} = \frac{\text{lyhytaikaiset varat}}{\text{lyhytaikaiset velat}}$$

Joka kuvaa yrityksen lyhyen ajan maksuvalmiutta. Erittäin lyhyen ajan maksuvalmiutta kuvataan *Quick Ratiolla*, joka lasketaan samalla kaavalla, sillä erotuksella, että lyhytaikaisista varoista huomioidaan vain rahoitusomaisuus.

$$(4) \text{ Velkaantumisaste} = \frac{\text{velat}}{\text{oma pääoma}} * 100\%$$

Joka kuvaa yrityksen velkojen suhdetta omaan pääomaan.

$$(5) \text{ Omavaraisuusaste} = \frac{\text{oma pääoma}}{\text{varat}} * 100\%$$

Joka kuvaa miten suuri osa yrityksen omaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla.

Lounasharjoitus

Keskustelkaa ryhmänne kanssa / pohdi itse lounaalla ennen luentoa seuraavia kysymyksiä yrityksen sijoittajan/omistajan näkökulmasta¹:

- Onko yritys jolla on korkea liikevoittoprosentti aina hyvä sijoitus?
- Voiko syntyä tilanne jossa ROE kasvaa, mutta et ole sijoittajana tyytyväinen kehitykseen?
- Miten kasvava velkaantumisaste vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen?
- Johdetaanko yritystä hyvin jos omavaraisuusaste on ~100%?
- Onko syytä huolestua jos Current Ratio on ~1.0?

Mikäli et ole sitä vielä tehnyt, käy myös vilkaisemassa kurssin nettitehtäviä ennen luentoa.

---

¹ Huomioi että yrityksen hakeutuessa konkurssiin (eli yritys ei selviä maksusitoumuksistaan), velkojilla on omistajiin nähden etuoikeus yrityksen omaisuuteen.